

Varsinais-Suomen maakunnallinen ilmastovastuujaosto 28.2.2025

Paikalla: Ahonen, Haapanen, Harjula, Heikkinen, Hurri, Kallio, Jyväkorpi, Karppi, Karulinna, Kiiskilä, Koskinen, Launto-Tiuttu, Leskinen, Lukkarinen, Meretoja, Myllykoski, Myllymäki, Perho, Perkonoja, Rautalin, Salminen, Siitonen, Somerpalo, Sormunen, Törmä, Veck

Vierailijat: Juste, Nordblom, Riekkinen, Siivonen, Yli-Heikkilä,

MUISTIO

1. Kokouksen avaus, asialistan hyväksyminen ja puheenjohtajan avaussanat

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja nosti ajankohtaisina asioina esille:

- Vaikka Suomen ilmastotavoitteiden keventämisestä puhutaan, ei tavoitteiden merkittäviä muutoksia ole näköpiirissä, sillä EU:n tavoitteet edelleen sitovat ja ilmastomuutos aiheuttaa yhä kriittisempiä haasteita eri puolilla Eurooppaa. Nielukysymyksiin liittyen on seurannan ja määrittelyn haasteita, eikä maankäyttösektorin ilmastosuunnitelma ole lähiaikoina päivittymässä.
- EU:n tulevasta CAP-ohjelmasta on visio tehty ja talousraamit lyödään lukkoon kesällä osana budjettia.

2. Ajankohtainen katsaus

a. ajankohtaiset hankekuulumiset ja nostot ilmastotyön tilanteesta

- Ajankohtaisina nostoina tuotiin esille mm. uusi Kuntarahoituksen kestävän kehityksen lainainstrumentti, joka kannustaa kuntien ilmastotyöhön. Avustus öljylämmityksestä luopumiseksi on päättymässä, mutta sitä ehtii vielä hetken hakea. Valonien sivuilta löytyy tietoa avustuksen toteutumisesta Varsinais-Suomessa. Lisäksi tuotiin esille Luken toteuttama kasvihuonekaasuinventaarion ennakkotiedot 2023, jonka mukaan metsät ovat kääntyneet hiilinieluksi, koska puuston nielu ei enää riitä kattamaan metsien maaperän päästöjä. (Kaikki ajankohtaiset nostot löytyvät kokouksen esitysmateriaalista.)
- Käytiin kierros jaoston jäsenten ehdotuksista ilmastotyön saavutuksista vuonna 2024. Esiin nousseita ehdotuksia olivat:
 - *Kaukolämpö puhdistuu edelleen: Turku Energian myymästä kaukolämmöstä tuotettiin vuonna 2024 89,4 % uusiutuvilla energianlähteillä, hukkalämmöllä ja sähkökattilalla. Vakka-Suomen Voiman lämmöntuotannon uusiutuvien sekä hukkalämpöjen osuus vuonna 2024 oli 97,07 %. Laitilan lämmön ei fossiilisten osuus 99,32%.
 - *Kunnat tekevät aktiivista ilmastotyötä: Kolme uutta kuntaa hyväksyi ilmastosuunnitelman ja kahdeksan kuntaa käynnisti ilmastosuunnitelman valmistelun. (12 kunnalla oli jo aiemmin voimassa oleva ilmastosuunnitelma.) Ei vaan suunnitelmia, vaan konkreettisia tekoja. Esim. Raision kaupungilla 96 toteutettua toimenpidettä, Turun kaupungin ilmastobudjetoinnissa 1,3 miljardin investoinnit, joissa EU:n taksonomian mukaiset kriteerit.
 - *Maataloudessa tehdään ilmastotekoja: Esimerkiksi nurmipeite on kasvanut ja talvipeitteisyys lisääntynyt merkittävästi. suojavaikohyönteiden ala lähes kaksinkertaistunut vuosina 2023-2024.
 - *Liikenteen biokaasun osalta edistymistä: Kaasun jakeluverkostoa laajennettu, myös biokaasua enemmän tarjolla. Kaasuautojen ensirekisteröinnit lisääntyneet.

*Lauttaliikenne tulee meneillään olevien kilpailutusten myötä olemaan lähes päästötöntä.

*Keskustelu hiilinieluista käynyt aktiivisena: Saatu uutta tietoa ja työkaluja liittyen hiilinieluihin, niiden arviointiin ja lisäämiseen.

- b. CLIVAS - Ilmastomuutoksen riskien arviointi ja sopeutuminen Varsinais-Suomessa - hankkeen käynnistyminen
 - Riikka Leskinen esitteli lyhyesti käynnistyvän hankkeen, jossa tunnistetaan alueen keskeisimmät ilmatoriskit ja luodaan näistä maakunnan laajuisia ilmatoriskikarttoja. Riskiarvioiden pohjalta valikoidaan Varsinais-Suomen kannalta keskeisiä sopeutumistoimia, joita kunnat ja muut toimijat voivat ottaa käyttöön omassa työssään. Hankkeen toimia toteutetaan laajassa sidosryhmäyhteistyössä. Aiheeseen liittyen nostettiin esille, että Turku käynnistää Ilmastokestävät investoinnit (IKI)-hankkeen 1.4. Tehdään yhteistyötä.

3. Ilmastomuutokseen sopeutumisen työ käynnistyy Varsinais-Suomessa, kuullaan kokemuksia valmistelutyöstä muualla

- a. Alkuvuodesta valmistuu **Uudenmaan** ilmatoriski- ja haavoittuvuustarkastelu, johon pohjaten valmistellaan sopeutumis suunnitelmaa. **Projektipäällikkö Salla Siivonen** Uudenmaan liitosta kertoi valmistelusta ja havainnoista tähän mennessä. Esitys liitteenä.
Ennakointi tutkitusti taloudellisesti järkevää sen sijaan, että reagoidaan toteutuneisiin tapahtumiin. Ilmastopäästöjen hillintätoimien hitaus haastaa ja on pakko keskittyä myös sopeutumiseen. Uudenmaan suunnitelma on strateginen: tarkasteltu miten ilmasto muuttaa juuri Uudellamaalla. Mukana myös alueellisessa ennakointityössä, joka syöttää toimia strategiatyöhön. Nyt laadittavan suunnitelman on tarkoitus auttaa kuntia sopeutumistoimien tunnistamisessa.
Ilmatoriski- ja haavoittuvuustarkastelu tehdään sektorikohtaisena erillistarkasteluna (9 sektoria). Riskiperusteinen tarkastelu, keskittyen suoriin vaikutuksiin. On tarkasteltu riskien toteutumisen todennäköisyyttä sekä vaikutusta toiminnalle.
Tämä tullaan julkaisemaan huhtikuun alussa. Kevään aikana järjestetään työpajoja, joissa tarkastellaan maakunnallisen sopeutumistyön päämääriä.
Haasteena Uudellamaalla on ollut saada mukaan sidosryhmiä, jotka eivät välttämättä tiedä, että ovat tärkeää kohderyhmää. Vaatii mietintää ja suunnittelua, että on hyvin kohdennettua. On kuitenkin ollut hienoa, että laajalti lähdetty mukaan eri sektoreilta.
- b. **Normandian alue** Ranskassa on RESIST-hankkeessa Varsinais-Suomen kummialue, jossa ilmastomuutokseen sopeutumisen työtä on tehty jo pitkään. **Projektipäällikkö Lisa Juste**, kertoi Normandian alueen erityispiirteistä ja ilmastomuutoksen riskeistä alueella. (esitys liitteenä) Ilmastomuutos aiheuttaa alueella maaperän eroosiota, pahenevia kuivuusjaksoja sekä runsastuneita rankkasateita. Muuttunut ilmasto ja nämä vaikutukset näkyvät jo nyt. 63% ranskalaisesta ruoantuotannosta tulee Normandiasta. Maaperän köyhtyminen on suuri uhka, johon konkreettisia toimia ehdotetaan aktiivisesti, esim. puskurivyöhykkeitä tulee vahvistaa.
Normandia oli yksi ilmastomuutoksen sopeutumisen mission ensimmäisistä allekirjoittajista. Aktiivinen toimija verkostoissa ja erittäin halukas toimimaan yhteistyössä muiden alueiden kanssa. Toimii Resist-hankkeessa tiiviisti Varsinais-Suomen kanssa ja toimia suunnitellaan yhdessä. Alueella tullaan pilotoimaan Varsinais-Suomessa kehitettyjä työkaluja, erityisesti sini-viherkerttoimen käyttöä ja sadepuutarhakuvastoa.

Normandiassa on hyödynnetty tarinankerronnallista lähestymistapa ilmastonmuutokseen sopeutumiseen, jotta saadaan osallistettua ihmisiä ja toimijoita. Paikalliset hyvin tietoisia riskeistä ja monet ovat jo kehittäneet paikallisia strategioita. Myös päättäjien vastaanotto ollut hyvä ja osallistuminen aktiivista. Tarvittavien toimien toimeenpano haastavampaa, esimerkiksi konkreettisten muutosten toteuttamiseksi. Tärkeää saada ihmiset mukaan hyvin aikaisessa vaiheessa, eikä vasta toimeenpiteen käynnistyessä (esimerkiksi purkuun tai vesistön siirtämiseen liittyen)
Regional IPCC, 23 tieteellistä edustajaa alueen yliopistoista, alueella työn koordinaattori.
Linkki asukkaisiin ja päättäjiin.

4. Jäsenten muut tiedoksi tuotavat asiat

- a. Seuraavan kokouksen ajankohdaksi sovittiin 30.4. klo 9.

5. Kokouksen päättäminen